



«Σύγχρονες εφαρμογές δικτυακών τόπων Δημοτικών Βιβλιοθηκών: το μοντέλο του ιστότοπου της Βιβλιοθήκης του Δήμου Ηρακλείου για την Πληροφοριακή Παιδεία και την εκπαίδευση χρηστών»

Παυλίδου Φρόσω: Προϊσταμένη Βιβλιοθήκη Δήμου Ηρακλείου Αττικής
Σταυρόπουλος Νικόλαος: Βιβλιοθηκονόμος Βιβλιοθήκη Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού Πανεπιστημίου Αθηνών

Το διαδίκτυο παραμένει αναμφίβολα μια άριστη ευκαιρία για την παρουσίαση και προβολή των υπηρεσιών και λειτουργιών των Δημοτικών Βιβλιοθηκών.

Ένας σύγχρονος δικτυακός τόπος (website) μπορεί να αποτελέσει σημαντικό κομμάτι ανάπτυξης εφαρμογών εκπαίδευσης των χρηστών και της πληροφοριακής παιδείας της βιβλιοθήκης.

Ο ρόλος που καλούνται να παίξουν οι Δημοτικές βιβλιοθήκες τον αιώνα που διανύουμε είναι άμεσα συνδεδεμένος με το διαδίκτυο, την ψηφιοποίηση του υλικού τους, την εκπαίδευση των χρηστών για την πρόσβαση στην πληροφορία και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Το Internet είναι αλήθεια ότι παρέχει πολλές πληροφορίες, πολλές όμως από αυτές είναι ήδη παλιές, άλλες είναι λάθος και άλλες δεν έχουν δεχτεί επεξεργασία για την αξιολόγηση του επιπέδου τους. Εδώ βρίσκεται ένα σημαντικό στοιχείο του νέου ρόλου των βιβλιοθηκών και της εκπαίδευσης που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Οι χρήστες των δημοτικών βιβλιοθηκών και κύρια οι μαθητές Δημοτικών Γυμνασίων και Λυκείων θα πρέπει να εκπαιδευτούν ώστε να γνωρίσουν τις νέες υπηρεσίες των βιβλιοθηκών αλλά και τις νέες δυνατότητες πρόσβασης στην πληροφορία.

Οι χρήστες πρέπει να μάθουν να ξεχωρίζουν την πολύτιμη πληροφορία από την άχρηστη. Πρώτα πρέπει να αντιληφθεί κανείς ότι χρειάζεται την πληροφορία και πρέπει κατόπιν να ξέρει ποιες πηγές είναι οι κατάλληλες για να βρει τη σωστή.

Οι βιβλιοθήκες πρέπει να καταφέρουν να ανταποκριθούν σε όλα αυτά, αλλάζοντας νοοτροπία, χαρακτήρα και λειτουργία και κάνοντας πράξη τον μεγαλύτερο



εκδημοκρατισμό στον τρόπο χειρισμού της γνώσης και της πληροφορίας μέσα από την πληροφοριακή παιδεία.

Αν θέλουμε να ορίσουμε την πληροφοριακή παιδεία μπορούμε να πούμε ότι ένα άτομο την κατέχει όταν είναι σε θέση να αναγνωρίσει τότε χρειάζεται να αναζητήσει μια πληροφορία και πώς να εντοπίσει, να αξιολογήσει και να χρησιμοποιήσει αυτή την πληροφορία με αποτελεσματικό τρόπο. Ο καθένας πρέπει να γνωρίζει πότε χρειάζεται μια πληροφορία και να ενεργεί με βάση αυτήν την ανάγκη, δηλαδή εντοπίζοντας και χρησιμοποιώντας τη σωστή πληροφορία. Είναι η ικανότητα να χρησιμοποιεί κανείς την πληροφορία σε οποιαδήποτε μορφή της προκειμένου να λειτουργεί αποτελεσματικά μέσα στη σύγχρονη κοινωνία.

Το μεγάλο ερώτημα είναι ποιοι αναλαμβάνουν αυτή την εκπαίδευση στην «κατοχή της πληροφορίας»; Οι επαγγελματίες προφανώς στους οποίους έχει ανατεθεί αυτή η αποστολή, σε διάφορα επίπεδα. Επιπλέον οι δάσκαλοι, οι καθηγητές, οι βιβλιοθηκονόμοι βεβαίως. Αφορά επίσης και τους καθηγητές που διδάσκουν διάφορα μαθήματα. Πχ. η επεξεργασία ενός εγγράφου, η εκμάθηση της κριτικής ανάγνωσης των πληροφοριών αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της διδασκαλίας π.χ. της Ιστορίας, της Γεωγραφίας, των Γαλλικών.

Η εκπαίδευση στην πληροφοριακή παιδεία εφαρμόζεται κυρίως στις νέες τεχνολογίες. Γεννήθηκε μαζί τους. Όμως παρατηρούμε παράλληλα μετά λύπης μας μία αντιστρόφως ανάλογη συρρίκνωση αυτής της εκπαίδευσης εξ αιτίας της χρήσης τους. Εδώ, η εκπαίδευση γίνεται μόνο αν υπάρχουν και τα κατάλληλα εργαλεία (οι υπολογιστές) και σταματάει στην εκμάθηση της χρήσης τους και στη συνέχεια επικεντρώνεται στην αναζήτηση της πληροφορίας μέσω Ίντερνετ.

Έτσι μπαίνει κανείς στον πειρασμό να σκεφτεί ότι είναι αρκετό να προσφέρει εργαλεία αυτο-εκπαίδευσης που λύνουν το πρόβλημα μέσα σε 4-5 ώρες. Πόσο μάλλον που σήμερα κάθε οικογένεια έχει και έναν υπολογιστή που τα μέλη της μαθαίνουν να χρησιμοποιούν όλο και σε πιο μικρή ηλικία.

Ο στόχος των βιβλιοθηκονόμων-επιστημόνων πληροφόρησης είναι να γίνει ο χρήστης αυτόνομος στην έρευνά του. Το πρόβλημα είναι ότι δεν ξέρουμε ακόμα για πιο πράγμα τον εκπαιδεύουμε. Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης είναι ακόμη ρευστό. Από την άλλη μεριά, η ανάπτυξη της αυτονομίας των χρηστών προϋποθέτει μία



ξεκάθαρη βελτίωση των δικών μας εργαλείων διαχείρισης, μιας και δεν επιθυμούμε να τους αποθαρρύνουμε. Φαίνεται πως θα πρέπει να κάνουμε προόδους στη γνωστική προσέγγιση, που πρέπει να παραμείνει προτεραιότητα. Το να δώσουμε να καταλάβουν ότι η πληροφορία δεν είναι αυτονόητη, προϋποθέτει μία διαδικασία συλλογισμού που περνάει από στάδιο ερωτήσεων και συνεχών αξιολογήσεων, μαζί με μία συνεχή διαδικασία έρευνας και παραγωγής νοήματος.

Είναι χρήσιμο εδώ να δούμε την πρόταση της Βιβλιοθήκης του Δήμου Ηρακλείου Αττικής σχετικά με την εκπαίδευση των χρηστών στην πληροφοριακή παιδεία μέσα από σύγχρονες εφαρμογές στην καινούρια ιστοσελίδα της.

«Ο καθένας πρέπει να γνωρίζει πότε χρειάζεται μια πληροφορία και να ενεργεί με βάση αυτήν την ανάγκη, δηλαδή εντοπίζοντας και χρησιμοποιώντας τη σωστή πληροφορία». Αν και πρόκειται όντως για μια απλή ιδέα, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η πληροφοριακή παιδεία είναι μια δεξιότητα που διδάσκεται. Δεν γεννιόμαστε με σύμφυτες ικανότητες αναζήτησης πληροφοριών. Εξοικειωνόμαστε με αυτές τις ικανότητες καθώς τις διδασκόμαστε από τα χρόνια που περνάμε στα θρανία. Για εκείνους που ολοκλήρωσαν τη βασική τους εκπαίδευση πριν την άφιξη του Διαδικτύου, η απόκτηση αυτών των ικανοτήτων έγινε στο Γυμνάσιο. Όμως με την εμφάνιση νέων τεχνολογιών, η δεξιότητα αυτή άλλαξε μορφή και τώρα βλέπουμε όλοι τις αλλαγές, τις οποίες πρέπει να μάθουμε και να διαχειριστούμε στη διάρκεια της ζωής μας. Έτσι σε μία βαθύτερη προσπάθεια ορισμού της πληροφοριακής παιδείας θα λέγαμε πως την κατέχουν όσοι «έχουν μάθει πώς να μαθαίνουν». Γνωρίζουν πώς να μαθαίνουν, επειδή γνωρίζουν πώς είναι οργανωμένη η γνώση, πώς να αναζητούν την πληροφορία και πώς να την αναζητούν με τέτοιο τρόπο, ώστε και άλλοι άνθρωποι να μαθαίνουν από αυτούς. Είναι άτομα έτοιμα να εφαρμόσουν τη διαβίου μάθηση ακριβώς επειδή είναι σε θέση να εντοπίζουν με ευκολία την απαιτούμενη πληροφορία. Αυτή είναι η δυσκολία.

Ο σημερινός αναλφαβητισμός δεν είναι η αδυναμία μας στο διάβασμα. Έχει να κάνει με τη δυσκολία μας στη διαχείριση της πληροφορίας.

Οι βιβλιοθήκες και το σχολείο κύρια στη σημερινή εποχή οφείλουν: 1. να λένε αλήθειες, τα πράγματα με το όνομα τους και 2. να τα παρουσιάζουν με τον καλύτερο τρόπο. Οφείλουμε να παρουσιάζουμε τις υπηρεσίες μας, τις πληροφορίες, τις γνώσεις,



τη συλλογή μας και ότι ενδιαφέρει τους χρήστες μας με τον επιστημονικό, αληθινό και καλύτερο τρόπο που η σύγχρονη εκπαίδευση μπορεί να δώσει.

Η ιστοσελίδα μας www.iraklio-library.gr σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε με σκοπό την καλύτερη παρουσίαση και προβολή των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης, για την ουσιαστική και αποτελεσματική εκμετάλλευση και χρήση της από τα μέλη της κοινότητας. Δημιουργήθηκε με σκοπό να προσφέρει πληροφόρηση με την απευθείας οπτική προσέγγιση και όχι με την επίσκεψη μέσα από οπτική γωνιά.

- Η δομή της είναι η ακόλουθη

The screenshot displays the website for the Iraklio Library. At the top left is a logo of an open book with a laurel wreath. The title "Βιβλιοθήκη Δήμου Ηρακλείου Αττικής" is centered. Below the title, a navigation menu lists: Αρχική, Ιστορία, Διοικ. Συμβούλιο, Προσωπικό, Πληροφορίες, Κατάλογος, Υπηρεσίες, Προτάσεις Βιβλίων, and Photo - Video. The main content area is divided into several sections: "Καλωσορίσατε στην Ιστοσελίδα μας", "Η Βιβλιοθήκη του Δήμου Ηρακλείου Αττικής" (describing the library's location and services), "Δραστηριότητες", "Νέα και Εκδηλώσεις", "Σαν Σήμερα" (featuring a birthday notice for a 1825 anniversary), "Εργασίες Σχολείων", "Οι Εφημερίδες γράφουν", "Ημερολόγιο-Εορτές-Επέτειοι", "ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟ", "ΚΑΙΡΟΣ", and "Χώροι Βιβλιοθήκης". A sidebar on the right contains "Εκπαίδευση Χρηστών" and "Χώροι Βιβλιοθήκης".

- Η σημαντική υπηρεσία για την εκπαίδευση των χρηστών της προβάλλεται μέσα από τη δημιουργία εκπαιδευτικών Video gallery που δίνουν τη δυνατότητα για εύκολη και ουσιαστική γνώση.
- Παρουσιάζονται οι χώροι της



- Παρουσιάζονται οι διαδικασίες εγγραφής, τα τμήματα δανεισμού, αναγνωστηρίου, λογιστηρίου, internet
- Παρουσιάζονται μαθήματα θεωρητικής προσέγγισης και γνώσης των πηγών πληροφόρησης (πρωτογενείς, δευτερογενείς, τριτογενείς), των νέων μορφών παρουσίασης εκτός της έντυπης και τις διαδικασίες αναζήτησης και ανάκτησης βιβλιογραφικών αναφορών μέσα από μηχανές αναζήτησης Διεθνών και Ελληνικών βάσεων δεδομένων.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί η συνεργασία της Βιβλιοθήκης με το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών σχετικά με το στήσιμο και τη δημιουργία ψηφιακών μαθημάτων εκπαίδευσης χρηστών και πληροφοριακής παιδείας στην πλατφόρμα e-class ψηφιακής διδασκαλίας ανοικτών και κλειστών με εγγραφή μαθημάτων.

Οργανώνονται σχεδιάζονται και στήνονται ψηφιακά μαθήματα εκπαίδευσης χρηστών και πληροφοριακής παιδείας στην πλατφόρμα

Οι βιβλιοθήκες οι οποίες παρέχουν ελεύθερη πρόσβαση στη πληροφόρηση και συνήθως άνευ κόστους, οφείλουν να παίζουν βασικό ρόλο στην προετοιμασία των πολιτών για τη κοινωνία της πληροφορίας. Οι δημοτικές βιβλιοθήκες παραμένουν σήμερα οι πιο δυνατές πηγές επέκτασης της δια βίου μάθησης μιας οργανωμένης κοινότητας ανθρώπων. Όχι μόνο παρέχουν πρόσβαση στην πληροφορία, αλλά και εξασφαλίζουν τη γνώση για μια ουσιαστική χρήση των πηγών που διαθέτουν.

Οι Δημοτικές βιβλιοθήκες είναι οι πλέον κατάλληλοι φορείς για να διαχειριστούν τον ολοένα μεταβαλλόμενο κόσμο της πληροφοριακής παιδείας. Αν δεν το κάνουμε εμείς, ποιος θα το κάνει; Προς το παρόν δεν υπάρχει κυβερνητικός ή ιδιωτικός οργανισμός να ικανοποιήσει την αυξανόμενη αυτή ανάγκη, να διαθέτει την κατάλληλη υποδομή και να είναι σε θέση να παρέχει αυτήν την υπηρεσία με τόσο μικρό κόστος όσο μπορεί να το κάνει μια δημοτική βιβλιοθήκη. Η απόσταση από τη διαπροσωπική επαφή με τους χρήστες σε ένα πιο οργανωμένο περιβάλλον εκμάθησης τεχνικών για την πληροφοριακή παιδεία είναι πολύ μικρό. Μερικές από τις σημαντικές παροχές των βιβλιοθηκών για μια ασφαλή πλοήγηση μέσα από τη «ζούγκλα» της πληροφορίας είναι η διδασκαλία εισαγωγικών μαθημάτων για το Διαδίκτυο ή για μεθόδους αναζήτησης στον κυβερνοχώρο, η παροχή λειτουργικών

«Η Δυναμική και οι Προοπτικές των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα»



ιστοσελίδων σαν πύλες στο Διαδίκτυο για τους πελάτες και η εξασφάλιση πρόσβασης σε μια σειρά από βάσεις δεδομένων που διαθέτει η βιβλιοθήκη.

Αυτοί είναι οι στόχοι και η προσπάθεια με περίσσια αισιοδοξία που κάνει η Βιβλιοθήκη του Δήμου μας, μέσα και από τη νέα - με διάθεση για συνεχή βελτίωση - ιστοσελίδα της.

Δεν θα πρέπει ποτέ να ξεχνάμε ότι ένα βιβλίο είναι χρήσιμο παντού. Πρώτα να κρύψει τη νοητική μας γύμνια και καμιά φορά να κρύψει και τη σωματική.



Βιβλιογραφία

Buckland, Michael (1992), *Redesigning Library Services: A Manifesto*, Chicago: American Library Association (ALA)

Lamouroux, Mireille. Χρονικό της πληροφοριακής εκπαίδευσης των φοιτητών: ποιός έχει σειρά; Η ανάπτυξη των πληροφοριακών ικανοτήτων στα πλαίσια των πανεπιστημιακών σπουδών. Αναφορά μετά την 5η Συνάντηση FORMIST, Lyon, 9 Ιουνίου 2005. *Documentaliste-Sciences de l'information* (Επιστήμων-Επιστήμες πληροφόρησης), Ιούνιος 2005, τόμος 42, n° 3, σελ. 208-209

Leininger, Michele (2005). *Information Literacy and Public Librarians* ▶ WebJunction
Date Posted: 31.10.2005

Αναπολιτάνος, Δ. & Σταυρόπουλος, Ν. & Φραντζή, Η., (1997). Μελέτη για τις λειτουργικές ανάγκες των κεντρικών βιβλιοθηκών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Αθήνα: ΕΚΠΑ

Παναγιώτογλου, Πόπη & Σταυρόπουλος, Νίκος, (2000). Προσέγγιση της αναγκαιότητας του ρόλου της ψηφιακής διδασκαλίας στην εκπαιδευτική διαδικασία



ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

και οι υπηρεσίες της σύγχρονης Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Λάρισα: ΤΕΙ

Σταυρόπουλος, Νίκος, (2000). Κανονισμός λειτουργίας Βιβλιοθήκης ΤΕΦΑΑ, Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Βιβλιοθήκη ΤΕΦΑΑ.